

Γεννήθηκα στην Αλεξάνδρεια στις 3 Μαΐου 1934 σε μια ελληνοεβραϊκή οικογένεια. Έζησα εκεί τα πρώτα δεκαεφτά χρόνια της ζωής μου. Στα παιδικά μου χρόνια, οι απόηχοι από τις σάλπιγγες του πολέμου που ετοιμαζόταν στην Ευρώπη έφταναν ως εμάς αμβλυμένοι από την απόσταση. Η ζωή κυλούσε ευχάριστα. Τρώγαμε όσο τραβούσε η όρεξή μας και οι διασκεδάσεις ήταν άφθονες.

Η Αίγυπτος ήταν ουδέτερη περιοχή, αποτελούσε όμως βάση των συμμαχικών στρατευμάτων.

Όταν έπεσε η πρώτη βόμβα στην Αλεξάνδρεια, ήμουν έξι χρονών. Μαζευτήκαμε όλη η οικογένεια να παρακολουθήσουμε το θέα-

μα ενός σπιτιού που καιγόταν. Δεν φανταζόμουν ότι θα ακολουθούσαν πολλά ακόμη.

Δεν φαινόταν τρομακτικό. Δεν υποφιαζόμουν ότι υπήρχαν πτώματα κάτω από τα ερείπια. Η φρίκη έφτασε σε μας μέσα από τις εικόνες των επικαίρων που έμελλε να δω στη συνέχεια.

Το 1942, τη στιγμή της μάχης του Ελ Αλαμείν, ένας άνεμος πανικού φύσηξε στην πόλη. Έρθε η είδηση ότι οι πρώτοι γερμανοί μοτοσυκλετιστές βρίσκονταν προ των πυλών της Αλεξάνδρειας. Πολλοί στοίβαξαν τα μπαγκάζια τους πάνω στα σαραβαλάκια τους και αναζήτησαν καταφύγιο μακριά από το πεδίο της μάχης. Αλλά η ανησυχία δεν κράτησε πολύ: ο Μοντγκόμερου κατατρόπωσε τον Ρόμμελ. Οι γερμανοί και ιταλοί υπήκοοι θεωρήθηκαν εχθροί, υποβλήθηκαν σε αποκλεισμό αλλά, απ' όσο γνωρίζω, δεν υπέστησαν βίαιες διώξεις.

Οι γονείς μου κράτησαν την ψυχραιμία τους. Η ζωή συνέχισε το ρυθμό της, με το σχολείο, τις Κυριακές στην παραλία, τα παι-

χνίδια, το κολύμπι, τις γιορτές, το μπριτζ, τις ιπποδρομίες.

Καμιά ρατσιστική ή θρησκευτική διάκριση δεν δηλητηρίαζε τις σχέσεις ανάμεσα στις διάφορες κοινότητες. Όλοι οι πολιτισμοί, όλες οι γλώσσες, όλες οι τελετές ήταν υπόθεση όλων μας. Το μήνα του Ραμαζανιού συμμετείχαμε στα τσιμπούσια που διέκοπταν τη νηστεία στο τέλος της ημέρας, ανταλλάσσαμε δώρα κι ευχές τα Χριστούγεννα –καθολικά και ορθόδοξα– και ο πυρετός του Γιομ Κιπούρ καταλάμβανε ολόκληρη την πόλη. Η μητέρα μου η Σάρα, μοναδικός θεματοφύλακας της οικογενειακής παράδοσης, μ' έπαιρνε μαζί της κάπου-κάπου στη συναγωγή. Αισθανόμουν υπερήφανος να παίζω το ρόλο του άντρα δίπλα της. Ο Νεσίμ καλλιεργούσε περισσότερο τις ελληνικές του ρίζες. Μας έπαιρνε μαζί του στις ταβέρνες όπου τα φαγητά και η μουσική έτρεφαν τη νοσταλγία του για την Κέρκυρα και τη Ζάκυνθο.

Στο πεδίο των μαχών, εβραϊκές ταξιαρ-

χίες είχαν συμπαραταχθεί με τα συμμαχικά στρατεύματα. Η σημαία με το εξάκτινο αστέρι κυμάτιζε δίπλα σ' εκείνη της Κοινοπολιτείας. Η ιερή συμμαχία των αντιπάλων της ναζιστικής Γερμανίας μάς γέμιζε ενθουσιασμό. Δεν μπορούσαμε να σταθμίσουμε τις δοκιμασίες που περνούσαν οι Εβραίοι της Ευρώπης.

Στην πόλη, οι άγγλοι στρατιώτες πλούτιζαν το καθημερινό μας τραπέζι μοιράζοντας γλυκά στα παιδιά και ούισκι στους μεγάλους. Οι γυναίκες ήταν ξετρελαμένες μαζί τους, οι πόρνες και τα νυχτερινά κέντρα έκαναν χρυσές δουλειές.

Όταν έγινα εννιά χρονών, ο Νεσίμ μού έκανε δώρο ένα ποδήλατο και μια μικρή βάρκα. Μπορούσα έτσι να περιπλανιέμαι σε θάλασσα και σε στεριά αυτόνομος και ανεξάρτητος. Σχεδόν όλες τις ανακαλύψεις μου τις έκανα μόνος. Έβλεπαν όλοι κατάπληκτοι ένα αγораκι να κουμαντάρει τη βάρκα μόνο του δίπλα στα πολεμικά πλοία στο αγκυροβόλιο ή να κάνει πετάλι ανάμεσα

στα στρατιωτικά αυτοκίνητα που αυλάκωναν τους δρόμους. Ξυπνούσα αισθήματα συμπάθειας. Με αντάμειβαν με φρούτα, γιαούρτια, χυμό χαρουπιού και χαμόγελα.

Από τότε που ανέλαβε επικεφαλής του μεγαλύτερου βιβλιοπωλείου της πόλης, ο Νεσίμ είχε γίνει ένα είδος προύχοντα. Η μητέρα μου, αληθινή μάμμα, μας μπούκωνε, τις αδελφές μου κι εμένα, με τρυφερότητα και χάδια. Χωρίς να παραλείπονται κάπου-κάπου –ήμαστε στη Μεσόγειο, βλέπετε– οι στριγκλιές και οι καρπαζιές.

Μέναμε σε μια περιποιημένη γειτονιά, σ' ένα ευρύχωρο διαμέρισμα. Οι αδελφοί του πατέρα μου έμεναν σ' ένα λαϊκό προάστιο. Μου άρεσε να πηγαίνω εκεί και να βρίσκω τα ξαδέρφια μου, να συμμετέχω στα παιχνίδια τους, να φαρεύω παρέα με τους θείους μου και να τρώμε ύστερα μαζί τα ψάρια στη σχάρα.

Τον καιρό εκείνο του πολέμου, τα μόνα σχολεία που λειτουργούσαν κανονικά ήταν το λαϊκό Γαλλικό Λύκειο, το Κολέγιο του

Αγίου Μάρκου που το διηύθυναν μοναχοί και η πολύ βικτοριανή *British Boy's School*, η Βρετανική Σχολή των Αρρένων. Δεν γνωρίζω ποιοι λόγοι οδήγησαν τους γονείς μου να επιλέξουν το Γαλλικό Λύκειο για την εκπαίδευση των παιδιών τους. Πρακτικοί λόγοι; Το γόητρο της γαλλικής γλώσσας και του γαλλικού πολιτισμού; Είχαμε τέτοιο πάθος, οι αδελφές μου κι εγώ, για τα γαλλικά, που φτάσαμε στο σημείο να τα επιβάλουμε στην οικογένειά μας, όπου μιλούσαμε ήδη ιταλικά, ελληνικά και αραβικά.

Ήμουν ένας μάλλον προικισμένος, τεμπέλης μαθητής. Μου άρεσαν τα βιβλία—ένα πάθος που ικανοποιούσα στο βιβλιοπωλείο του πατέρα μου—, ο κινηματογράφος, το θέατρο, η μουσική και τα αμερικάνικα κόμικς, που μου μετέφραζε ο Σαμ, ένα γειτονόπουλο λίγο μεγαλύτερό μου που ήξερε αγγλικά. Ο Σαμ είχε μοτοσυκλέτα και με πήγαινε σε μέρη μακρινά, όπου δεν μπορούσα να φτάσω με το ποδήλατό μου. Πηγαίναμε κι αράζαμε στις παραλίες με τη

χιονάτη άμμο, κάτω από τον ίσκιο μικρών συκιών με καρπούς όλο μέλι, κολυμπούσαμε σε μια Μεσόγειο σμαραγδένια. Μου μιλούσε για τις ερωτικές του σχέσεις. Από τις διηγήσεις του είχα φτάσει να ξέρω τα πάντα γύρω από το σεξ πολύ πριν μπω στην εφηβεία. Συμπλήρωνα την εκπαίδευσή μου βουτώντας από το βιβλιοπωλείο ακατάλληλα βιβλία με πλούσια εικονογράφηση.

Με μια ομάδα από χαμίνια οργανώναμε επιδρομές, άλλοτε για να λεηλατήσουμε τον πάγκο κάποιου ζαχαροπλάστη, άλλοτε για να κλέψουμε φιλοπράγματα στα σουκ. Μια μέρα, ένας έμπορος μας κυνήγησε, μας έπιασε και μας πήγε στο αστυνομικό τμήμα. Έχω ακόμα την ανάμνηση από το χειρότερο ξύλο της ζωής μου – από το χέρι του πατέρα μου.

Όταν σίγησαν τα όπλα στην Ευρώπη, οι συγκρούσεις ανάμεσα στους Άραβες και τους Εβραίους της Παλαιστίνης δυναμίτισαν τη Μέση Ανατολή και η ωραία ισορροπία που βασίλευε στην Αίγυπτο μεταξύ

των δύο εθνοτήτων άρχισε να κλονίζεται. Το πνεύμα ανοχής επέτρεψε για κάμποσο καιρό τη ρήξη, εξασφαλίζοντάς μου έτσι, παρ' όλη την απειλή ενός νέου πολέμου, μια εφηβεία εξίσου ειρηνική με τα παιδικά μου χρόνια, φιλίες αιώνιες και μια ανεξάντλητη όρεξη για συγκινήσεις, πόθους και άθληση.

Οι δυο μου αδελφές, που ήταν μεγαλύτερες από μένα, άρχισαν να φέρνουν νεαρούς στο σπίτι. Με τη σειρά μου κι εγώ ενδιαφερόμουν για τα κορίτσια που, συνειδητά ή όχι, δοκίμαζαν πάνω μου τη γοητεία τους. Πολύ γρήγορα όμως με κατέτασαν στους μικρούς και δεν με καλούσαν ποτέ στα «σαρπράιζ πάρτι», όπου μαθητεύαμε στην ηδονή με τα «σλόου» που ήταν τότε στη μόδα.

Γύρω στα δεκάξι, ερωτεύτηκα μια όμορφη Ιταλίδα δυο χρόνια μεγαλύτερή μου. Την κόρταραν όλοι οι «μεγάλοι», τα παλληκάρια δηλαδή της ηλικίας της. Για να δείχνω μεγαλύτερος όταν τη συνόδευα

στα παραλιακά χορευτικά κέντρα, δανειζόμουν τα κοστούμια του πατέρα μου. Μια σχέση αγνή αλλά πολύ έντονη. Ίσως από ευγνωμοσύνη στη μουσική, που μου έδινε την ευκαιρία να την κρατώ στην αγκαλιά μου νύχτες ολόκληρες, να θέλησα να μάθω πιάνο εκείνη την εποχή.